

KIRJALLINEN KYSYMYS 937/2001 vp

Suomenlahden ekologinen tila

Eduskunnan puhemiehelle

Suomenlahden ekologinen tila on huolestuttava, jollei jopa hälyttävä. Alueen pahimpia uhkatekijöitä ovat rantavaltioiden harjoittama maatalous, asutuksen aiheuttama kuormitus ja raskas teollisuus. Alueella asuu yhteensä noin 20 miljoonaa ihmistä. Aivan tuoreimmat tutkimukset ovat vahvistaneet Suomenlahden heikon tilan ja sen äärimmäisen haavoittuvuuden. Suomenlahden rannat ovat alkaneet pahasti rehevöityä, mikä on puolestaan lisännyt merenpohjan hapettomuutta. Merenpohjan syvänteet ovat laajoilta alueilta happikadon kourissa. Tämä kehitys ei voi olla vaikuttamatta Suomenlahden ekosysteemiin.

Ympäristöongelmainen Suomenlahti on avun tarpeessa. Suomenlahden itäisillä alueilla on mi-

tattu korkeita raskasmetallipitoisuuksia. Tämän lisäksi viime vuosina Suomenlahdella on lisääntyvästi havaittu tahallisia ja tahattomia öljypäästöjä, jotka osaltaan kuormittavat Suomenlahden ekosysteemiä. Suomenlahti tarvitsee pikaisesti elvyttäviä toimenpiteitä, jotta välttyisimme tuhoisalta ekokatastrofilta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä Suomenlahden ekologisen tilan parantamiseksi?

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 2001

Mari Kiviniemi /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainituksa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Mari Kiviniemen /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 937/2001 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä Suomenlahden ekologisen tilan parantamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Itämeren suojelua Suomessa toteutetaan kansainvälisessä yhteistyössä Itämeren rantavaltioiden välisen Itämeren merellisen ympäristön suojelusuojelumuksen puitteissa sekä kansallisesti Vesien suojelun tavoiteohjelman vuoteen 2005 ja sitä koskevan, vuonna 1998 hyväksytyin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Tavoiteohjelmassa ja siihen liittyvässä toimenpideohjelmassa on asetettu tavoitteet Itämereen kohdistuvien ravinteiden ja orgaanisten aineiden sekä vaarallisten aineiden päästöjen vähentämiseksi. Myös useat kansainväliset sopimukset asettavat Suomelle velvoitteita merensuojelussa.

Maatalouden osalta vesien suojelun tavoitteita toteutetaan maatalouden ympäristöohjelmalla vuosille 2000—2006. Valtion vuoden 2002 talousarvioesityksessä maatalouden ympäristötukeen esitetään 1,77 miljardin markan määrärahaa, josta arviolta 240 miljoonaa markkaa tullaan käyttämään erityistukea vaativiin toimiin, muun muassa suojavyöhykkeisiin, kosteikkoihin ja luomutuotannon edistämiseen.

Itämeren suojelusuojelumuksen suositukset teollisuuden, yhdyskuntien ja maatalouden ravinnepäästöjen vähentämiseksi on otettu huomioon Suomen lainsäädännössä ja hallinnossa. Lisäksi

Itämeren suojelusuojelumuksen Itämeren suoje luohjelman mukaisesti on määritelty pahimmat Itämeren kuormittajat ja aktivoitu ympäristöinvestointeja näihin kohteisiin. Suomessa merkittävien kuormittajien listalta on poistettu kuusi kohdetta. Myös jäljellä olevissa neljässä kohteessa (kalankasvatus Ahvenanmeren ja Saaristomeren alueella, maatalous Saaristomeren valuma-alueella, Outokumpu Oy:n Harjavallan tehtaat ja yhdyskuntajätevedet Helsingin alueella) on päätöjä pystytty vähentämään merkittävästi. Toimien vaikutus Itämereen tapahtuviin rehevöittäviin päästöihin ei kuitenkaan ole ollut riittävä, vaan päätöt Itämereen ovat edelleen sen ekologisen tasapainon kannalta liian suuret.

Itämeren suojelusuojelumuksen piirissä on hyväksytty myös joukko suosituksia, joilla pyritään vähentämään tahallisia, laittomia öljypäästöjä Itämereen. Näiden suositusten mukaisesti on Suomessa mm. saatettu pakolliseksi öljyisten alusjätteiden jättäminen satamaan, veloitettu satamat huolehtimaan jätteiden vastaanottolaitteista sekä otettu käyttöön niin kutsuttu ei-erityismaksua-järjestelmä, jossa jätteiden vastaanotto maksu ei riipu vastaanotetun jätteen määrästä. Tästä johtuen öljyisten alusjätteiden laskeminen mereen ei ole taloudellisesti houkuttelevaa. Euroopan unionin viime vuoden joulukuussa voimaan tulleen alusjätedirektiivin edellyttämiin hallinnollisiin toimiin ryhdytään 28.12.2002 mennessä.

Itämeren suojelusuojelumuksen ministerikokous päätti 10.9.2001 kokouksessaan joukosta toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan merenkulun turvallisuutta ja näin vähentämään öljy- ja kemikaalionnettomuuksien riskiä sekä tehostamaan yhteistyötä vahinkojen sattuessa. Toimet kohdistuvat muun muassa väyläjärjestelyihin, luotsaus-

toimintaan, navigaatio- ja tunnistusjärjestelmiin, alusten kaksoisrunkomääräyksiin sekä yhteistyöhön vahinkojen torjunnassa ja tutkinnassa.

Suomessa Vesiensuojelun tavoiteohjelma vuoteen 2005 edellyttää rehevöittävien päästöjen lisäksi vaarallisten aineiden, kuten raskasmetallien päästöjen vähentämistä. Vaarallisten aineiden päästöjä ja käyttöä pyritään rajoittamaan useilla kansainvälisillä sopimuksilla. Itämeren suojelusopimuksen ja Koillis-Atlantin suojelusopimuksen piirissä on asetettu vaarallisten aineiden päästöjen lopettamistavoite. Lukuisat suosittukset, Koillis-Atlantin suojelusopimuksen osalta myös sitovat päätökset, säätelevät eri lähteistä peräisin olevia vaarallisten aineiden päästöjä. Merkittäviä kansainvälisiä velvoitteita tulee Suomelle myös Yhdistyneitten Kansakuntien Euroopan talouskomission ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista valtiosta toiseen koskevan yleissopimuksen raskasmetalleja ja pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevasta pöytäkirjoista sekä Yhdistyneitten Kansakuntien ympäristöohjelman pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevasta sopimuksesta.

Euroopan unionin vesipolitiikan puitedirektiivin (200/60) mukaisten, yhteisötasolla määriteltyjen vaarallisten prioriteettiaineiden päästöt on lopetettava yhteisössä hyväksytyllä tavalla ja aikataululla. Sekä unionin vesipolitiikan puitedirektiivi että vaarallisten aineiden päästöjä koskeva direktiivi (76/464) edellyttävät toimia sekä yhteisötasolla että kansallisesti valittavien vaarallisten aineiden päästöjen vähentämiseksi.

Suomi on edistänyt lähialueiden maiden ympäristön parantamista vuodesta 1991 alkaen tuke-

malla ympäristönsuojelua Luoteis-Venäjällä, Baltian maissa ja Puolassa yhteensä n. 670 milj. markalla. Pietarin kaupungin jätevesien puhdistuksen tehostaminen ja sitä tukeva viemäriverkoston parantaminen ovat yksi Suomen ympäristöalan lähialueiden päästövaikeuksista. Kiireellistä on saattaa loppuun Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakennustyöt. Sen valmistuttua saataisiin 85 % Pietarin jätevesistä asianmukaisen käsittelyn piiriin. Suomenlahteen kohdistuva fosforin kokonaiskuormitus vähenisi tällöin noin 8 % ja typpikuormitus noin 3 %. Suomi on varautunut osallistumaan hankkeeseen vuosina 2002—2004 yhteensä 60 miljoonalla markalla.

Ympäristöministeriö asetti 23.2.2000 Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelman mukaisesti työryhmän valmistelemaan Itämeren suoje-
luohjelmaa. Työryhmä on luovuttanut yksimielisen ehdotuksensa ympäristöministeriölle 19.6.2001. Työryhmä esittää Itämeren hyvän ekologisen tasapainon saavuttamiseksi toimenpiteitä kuudella päätavoitealueella. Nämä ovat rehevöitymisen torjunta, vaarallisten aineiden aiheuttamien riskien vähentäminen, Itämeren käytön haittojen vähentäminen, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen, ympäristötietoisuuden lisääminen sekä tutkimus- ja kehitystyö. Ehdotetut toimet kohdistuvat päästöihin sekä Suomen alueelta että lähialueen muista maista. Ympäristöministeriössä on työryhmän ehdotuksiin perustuen valmisteilla esitys valtioneuvoston periaatepäätökseksi Itämeren suojelusta. Hallitus tulee käsittelemään esitystä syksyn aikana.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Ympäristöministeri Satu Hassi

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Mari Kiviniemi /cent undertecknade skriftliga spörsmål SS 937/2001 rd:

Vad ämnar regeringen göra för att förbättra det ekologiska tillståndet i Finska viken?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Finland skyddar i internationellt samarbete Östersjön inom ramen för den konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö som kuststaterna kring Östersjön upprättat, och nationellt i enlighet med målprogrammet för skydd av vattnen fram till år 2005 jämte statsrådets principbeslut om detta, som godkändes år 1998. Målprogrammet och det därtill hörande åtgärdsprogrammet ställer upp mål för minskning av utsläppen till Östersjön av närsalter och organiska ämnen samt av farliga ämnen. Också många internationella konventioner ålägger Finland skyldigheter i fråga om skyddet av haven.

I fråga om jordbruket genomförs målen för skyddet av vattnen genom jordbrukets miljöprogram för åren 2000—2006. I budgetförslaget för år 2002 äskas ett anslag på 1,77 miljarder mark för miljöstöd till jordbruket, av vilket uppskattningsvis 240 miljoner mark kommer att användas för åtgärder som kräver specialstöd, bl.a. för skyddszoner, våtmarker och främjande av ekologisk produktion.

De mål för skyddet av vattnen som ingår i konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö och innebär minskning av närsaltsutsläppen från industri, samhällen och jordbruk har be-

aktats i vår lagstiftning och inom förvaltningen. Dessutom har de värsta belastarna av Östersjön definierats i enlighet med konventionens program för skydd av Östersjön, och miljöinvesteringarna till dessa har aktiverats. I Finland har sex objekt kunnat strykas i förteckningen över de förnämsta belastarna. Också vad de återstående fyra objekten beträffar (fiskodlingen i Ålands hav och i Skärgårdshavet, jordbruket i Skärgårdshavets tillrinningsområde, Outokumpubolagets fabriker i Harjavalta och de kommunala avloppsvattnen i Helsingforsregionen) har utsläppen kunnat minskas betydligt. Verkningarna av dessa åtgärder på de utsläpp till Östersjön som eutrofierar vattnen har i alla fall inte varit tillräckliga, utan utsläppen till Östersjön är alltför stora med tanke på dess ekologiska balans.

Inom ramen för konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö har man ytterligare godkänt ett antal rekommendationer som syftar till att minska antalet avsiktliga olagliga oljeutsläpp till Östersjön. Enligt dessa rekommendationer är det bl.a. numera obligatoriskt för fartygen att avlämna oljehaltigt fartygsavfall i hamn, och hamnarna har förpliktats att ombesörja mottagningsanordningar för avfallet, vidare har det så kallade systemet med ingen speciell avgift införts, inom vilket avgiften för avfallsmottagningen inte är kopplad till mängden mottaget avfall. Därför är utsläpp av oljigt fartygsavfall i havet inte ekonomiskt attraktivt. De administrativa åtgärder som krävs enligt Europeiska Unionens direktiv om fartygsavfall, som trädde i kraft i december i fjol, vidtas före 28.12.2002.

Ministermötet för konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö beslöt vid sitt sammanträde 10.9.2001 om ett antal åtgärder som syftar till att öka säkerheten inom sjöfarten och

därigenom minska riskerna för olje- och kemikalieolyckor samt till att effektivisera samarbetet då olyckshändelser inträffar. Dessa åtgärder har att göra med bl.a. farledsarrangemangen, lotsningen, navigations- och identifieringssystemen, bestämmelserna om dubbelskrov samt samarbete vid bekämpning och undersökning av olyckor.

I Finland förutsätter för vattenvården fram till år 2005 att inte bara de eutrofierande utsläppen utan också utsläppen av farliga ämnen såsom tungmetaller minskar. Ett antal internationella överenskommelser syftar till att minska utsläppen och användningen av farliga ämnen. Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö och konventionen om skydd av Nordostatlanten ställer upp målet att utsläppen av farliga ämnen skall upphöra. Många rekommendationer och, i fråga om konventionen om skydd av Nordostatlanten, också bindande beslut reglerar utsläppen av farliga ämnen från olika källor. Vidare ställer protokollen om tungmetaller och permanenta organiska föreningar till konventionen om fjärrtransporterade luftföroreningar, som faller under Förenta Nationernas Ekonomiska kommission för Europa, samt konventionen om permanenta organiska föreningar, som faller under Förenta Nationernas miljöprogram, viktiga internationella förpliktelser på Finland.

Utsläppen av de prioriterade ämnen som definierats på gemenskapsnivå i enlighet med Europeiska Unionens ramdirektiv för vattenpolitik (200/60) skall stoppas på det sätt och med den tidtabell som gemenskapen godkänt. Såväl unionens ramdirektiv för vattenpolitik som direktivet om utsläpp av farliga ämnen (76/464) kräver åtgärder både på gemenskapsnivå och nationellt för minskning av utsläppen av sådana farliga ämnen som utses nationellt.

Finland har sedan år 1991 arbetat på en förbättring av miljön i länderna i närområdet genom stöd till miljöskyddet i nordvästra Ryssland, de baltiska länderna och Polen med inalles ca 670 miljoner mark. Effektiveringen av avloppsreningen i staden S:t Petersburg och den därmed sammanhängande förbättringen av avloppsnetet hör till de huvudsakliga målen för Finlands miljösamarbete med närområdena. Den mest brådskande uppgiften är att slutföra byggandet av det sydvästra avloppsreningsverket i S:t Petersburg. Då arbetet är färdigt kommer 85 % av avloppsvattnen från staden att behandlas på vederbörligt sätt. Den totala fosforbelastningen på Finska viken minskar då med ca 8 % och kvävebelastningen med ca 3 %. Finland har berett sig på att åren 2002—2004 delta i projektet med sammanlagt 60 miljoner mark.

Miljöministeriet tillsatte 23.2.2000 i enlighet med programmet för Paavo Lipponens II regering en arbetsgrupp för att bereda ett program för skydd av Östersjön. Arbetsgruppen överlämnade 19.6.2001 sitt enhälliga förslag till miljöministeriet. Arbetsgruppen föreslår åtgärder inom sex huvudsakliga målområden i syfte att nå en god ekologisk balans i Östersjön. Dessa områden är bekämpning av eutrofieringen, minskning av de risker som farliga ämnen orsakar, minskning av olägenheterna av användningen av Östersjön, bevarande och ökning av naturens variationsrikedom, ökning av miljömedvetenheten samt forskning och utvecklingsarbete. De föreslagna åtgärderna gäller utsläppen såväl från Finlands territorium som från andra länder i närområdet. Miljöministeriet bereder som bäst på basis av arbetsgruppens förslag ett utkast till statsrådets principbeslut om skydd av Östersjön. Regeringen kommer att behandla utkastet i höst.

Helsingfors den 28 september 2001

Miljöminister Satu Hassi